

درس ۱۴

تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن‌های اولیه هجری

- ۱۲۱- آثار فرهنگی ایرانیان پیش از اسلام چگونه به نسل‌های بعدی منتقل شد؟
- ۱۲۲- کتاب «اوستا» در آغاز چگونه بود؟ در دوره ساسانی چه وضعیتی داشت؟
- ۱۲۳- گروه زبان‌های ایرانی را تعریف کنید.
- ۱۲۴- آثار برجای‌مانده زبان فارسی باستان کدام‌اند و به چه خطی نوشته شده‌اند؟
- ۱۲۵- کدام زبان را فارسی میانه هم نامیده‌اند؟ چرا؟
- ۱۲۶- کدام آثار بیشتر به زبان پهلوی تألیف شده است؟
- ۱۲۷- یک رساله پهلوی نام ببرید که در زمره آثار غیردینی به شمار می‌آید ولی رنگ دینی دارد.
- ۱۲۸- دو اثر پهلوی نام ببرید که از میان رفته است ولی ترجمه عربی و فارسی آن‌ها با تغییرات فراوان در دست است.
- ۱۲۹- چرا آثار ادبی پهلوی غالباً به کتابت درنیامده بود؟
- ۱۳۰- اشعار زبان پهلوی چه وضعیتی یافت؟
- ۱۳۱- دو اندرزنامهٔ منثور نام ببرید که هر دو اصل پارسی دارند.
- ۱۳۲- فارسی نو یا فارسی دری، چگونه شکل گرفت؟
- ۱۳۳- زبان فارسی چگونه الفبای عربی را پذیرفت؟
- ۱۳۴- فارسی دری چگونه عمومیت یافت؟
- ۱۳۵- وضعیت زبان و ادبیات پارسی در سه قرن اول هجری چگونه بود؟
- ۱۳۶- دربارهٔ تأثیر یعقوب لیث صفاری بر زبان فارسی توضیح دهید.
- ۱۳۷- پس از این‌که یعقوب لیث صفاری زبان فارسی را زبان رسمی قلمرو خود قرار داد، زبان فارسی چه وضعیتی یافت؟
- ۱۳۸- در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم:
- الف) نظم و نثر فارسی چه وضعیتی یافت؟
- ب) امیران صاحب فضل سامانی چه کردند؟
- ۱۳۹- دربارهٔ غزنویان به کدام شاعران پارسی‌گوی مزین بود؟
- ۱۴۰- در مجموع، قرن چهارم هجری را ارزیابی کنید.
- ۱۴۱- قرن چهارم با کدام دانشمند آغاز شد؟ با کدام شاعر ادامه یافت؟
- ۱۴۲- مردان مشهور از آغاز تا پایان این دوره (قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم) در کدام علوم سرگرم تألیف بودند؟
- ۱۴۳- وضعیت ابوعلی سینا در علم و ادب چگونه بود؟
- ۱۴۴- وجود کدام سخنوران، بیانگر اهمیت این دوره (قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم) است؟
- ۱۴۵- عصر اندیشهٔ استقلال ملی ایران کدام قرن است؟
- ۱۴۶- امرای سامانی چگونه در برابر خلافت بغداد به هویتی مستقل دست پیدا می‌کنند؟
- ۱۴۷- هدف امرای سامانی از تشویق شاعران و نویسندگان چه بود؟
- ۱۴۸- در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم:
- الف) کدام اصطلاحات وارد فارسی دری شدند؟
- ب) اصطلاحات علمی و ... چگونه وارد فارسی دری شدند؟
- ۱۴۹- دانشمندان ایرانی در آغاز این دوره به ضرورت، آثار خود را به چه زبانی می‌نوشتند؟ چرا؟
- ۱۴۹- ویژگی‌ها و خصایص شعر فارسی را در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم ذکر کنید.

⊕ در هر یک از عبارات زیر، واژگان درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۱۷۸- آثار ادبی منثور و منظوم پهلوی (از میان رفته است. - بخش‌های کمی از هر یک باقی مانده است.)

۱۷۹- نخستین صورت زبان ادبی فارسی نو در برابر نفوذ عناصر زبان عربی، (فارسی دری - زبان پهلوی) بوده است.

۱۸۰- یعقوب لیث صفاری، زبان (عربی - فارسی دری) را زبان رسمی قلمرو خود اعلام کرد.

۱۸۱- پس از گذشت چند سده و رواج و نفوذ معارف اسلامی و متون دینی، آمیختگی زبان فارسی دری با زبان عربی (کاهش - افزایش) می‌یابد.

۱۸۲- آوردن موعظه و نصیحت در شعر پارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید و در این باب قطعه‌هایی (کوتاه - بلند) سروده شد.

۱۸۳- کدامیک از موارد زیر از خصیصه‌های شعر قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم نیست؟

۱ سادگی فکر ۲ نظر به واقعیت بیرونی ۳ آوردن ترکیبات کهن ۴ به کارگیری انواع توصیف

۱۸۴- همه موارد زیر به جز در شعر این دوره (قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم) آغاز گشت.

۱ داستان‌سرایی و قصه‌پردازی ۲ آوردن حکایت‌ها و مثل‌ها ۳ مطالب حکمی و اندرزی ۴ مدیحه‌سرایی

۱۸۵- مؤلف کدامیک از کتاب‌های زیر، بیش از یک نفر است؟

۱ شاهنامه ابومنصوری ۲ تفسیر طبری ۳ تاریخ بلعمی ۴ تاریخ التّسل و الملوک

۱۸۶- مؤلف کدام دو اثر یکسان است؟

۱ شاهنامه ابومنصوری - تاریخ بلعمی ۲ تفسیر طبری - تاریخ التّسل و الملوک
۳ ترجمه تفسیر طبری - تاریخ بلعمی ۴ شاهنامه ابومنصوری - ترجمه تفسیر طبری

۲۱۴- شهر یاران بود و خاک مهربانان این دیار (U) (---)

۲۱۵- اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را (U) (---) (U) (U)

☉ برای هر یک از مصراع‌های داده‌شده، علامت‌گذاری مناسب را از جدول زیر انتخاب کنید.

---U/---U/---U ☉

---U/---U/---U/---U ☉

-U---/U---/U---/U--- ☉

---U/---U/---U/---U ☉

-U/---U/---U/---U ☉

---U-/---U-/---U-/---U ☉

۲۱۶- خرد بهتر از هر چه ایزد بداد

۲۱۷- چنان خوب‌رویی بدان دلربایی

۲۱۸- عمر گویندم که ضایع می‌کنی با خوب‌رویان

۲۱۹- دل برد و تن در داده‌ام ور می‌کشد استاده‌ام

۲۲۰- نه چندان آرزومندم که وصفش در بیان آید

۲۲۱- اگر دودی رود بی‌آتشی نیست

☉ واژگان مشخص‌شده در هر یک از مصراع‌های زیر با کدام ترکیب یا واژه درون کمانک هم‌وزن است؟

۲۲۲- شکایت از که کنم خانگی است غمازم (معرفت - تقابل)

۲۲۳- ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است (افتادن - مضطرب)

۲۲۴- چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را (زبان طوطی - یار مونس)

۲۲۵- حدیث از مطرب و می‌گو و راز دهر کم‌تر جو (سپر - عشق)

۲۲۶- که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را (شهادت - صحرا)

۲۲۷- مضطرب حال مگردان من سرگردان را (سرانجام - همدردی)

☉ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۲۲۸- آشکارترین ابزار موسیقایی شعر، است.

۲۲۹- مقدار آوایی که دهان با یک بار باز شدن آن را ادا می‌کند، یا نامیده می‌شود.

۲۳۰- کوچک‌ترین واحد آوایی زبان، است.

۲۳۱- هجا از پدید می‌آید.

۲۳۲- شکل نوشتاری واج را می‌نامند.

۲۳۳- در زبان فارسی واج وجود دارد.

۲۳۴- واج‌ها را به دو دسته و تقسیم می‌کنند.

۲۳۵- در کدام یک از واژگان زیر «و» صامت به کار رفته است؟

۱ خوشه

۲ خورشید

۳ خویش

۴ خوش‌آواز

۲۳۶- تقطیع هجایی کدام مصراع در مقابل آن نادرست آمده است؟

۱ با چشم پرنیرنگ او حافظ مکن آهنگ او (U) (---) (U) (---) (U) (---) (U) (---)

۲ ساقیا برخیز و در ده جام را (U) (---) (U) (---) (U) (---) (U) (---)

۳ روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد (U) (---) (U) (---) (U) (---) (U) (---)

۴ خیالش در نظر چون آیدم خواب؟ (U) (---) (U) (---) (U) (---) (U) (---)

۲۳۷- وزن کدام بیت با بقیه متفاوت است؟

۱ بدیدم جهان را نوایی ندارد

۲ به دل گفتم ز چشمانش بهره‌یز

۳ ز صورت پرستیدنت می‌هراسم

۴ مزاران در از خلق بر خود ببندی

جهان در جهان آشنایی ندارد

که هشیاران نیاویزند بامست

که تا زنده‌ای ره به معنی ندانی

گرت بساز باشد دری آسمانی